

Nauky o daních část druhá, zvláštní.

I. Daně přímé.

A Daně výnosové (Ertragsteuern).

§ 1. Všeobecný ráz daní výnosových.

1. Daně výnosové jsou přímé daně, jejichž předmětem jsou pravidelné výnosy objektivně zjištěné. Základem evropských soustav daňových jsou dosud takměř obecně daně výnosové. Vznikly se tím, že stát v dobách minulých pod nátlakem finanční potřeby jal se objektivně postihovati výnosy zjevného jmění, tedy samosřejmě především nemovitého. Znenáhla rozšířil tento objektivní ráz zdaňování na všechně hlavní prameny výnosové. Iho i tam, kde bertečně činil náběhy k daním subjektivním, řídil se objektivními znaky společenského postavení (osobní daně třídní v Anglii i

jinde). Některé články nynějších soustav daní výnosových jsou tedy původu velmi starého (gruntovní i domovní daň), třeba nyní již v technice valně rytmně, jiné (na př. daň úroková, daň ze služebního) rozhodně modernějšího původu.

2. Přísně systematické rozdělení, kteréž by se o-
 křálo o národohospodářskou teorii důchodovou, dalo
 by vlastně toto prosté schéma: daň z výnosů podniko-
 vých, daň ze smluvených výnosů kapitálových, daň
 ze smluvených neb autoritativně vyměřených výnosů
 pracovních. Avšak finanční praxi byl vodítkem: a.
historickém směru různý stupeň poměrné sociální ná-
 važnosti jistých druhů výnosových (proto nejdříve
 výnosy z nemovitého majetku a nejpозději z movi-
 tého kapitálu zápisného a z osobních výkonů),
b. ve finančněpolitickém směru různost technické
postřítelnosti vyplývající z povahy rozličných výnos-
 ových pramenů. Tak na př. výnos podniků zeměděl-
 ských (ne spolu tzv. zemědělských industrií) zachycuje
 se nejobecněji o sobě zvlášť daň gruntovní a jen v
 tom případě, kde se podnikatelství řídí od vlast-
 níctví, postihuje se po případě pachtýři ještě zvlášť

daní řivnostenskou (výdělkovou), kteráž uchvacuje i velké ostatní podnikání, zejména též průmyslové podniky remédělské (pivovary, lihovary rolnické). Výnos domovní zachycuje zase s sobě zvláštní kategorii daňovou, pod kterou spadají domy zcela nebo zčásti pronajaté nebo vlastníkem užívání a jen po případě každou z těch kategorií užívání jinými prostředky finanční techniky.

Tak se vyvinul skoro obecně užitý praktický systém rozřídění, jehož články jsou: daň gruntovní, daň domovní (obě dohromady činí v naší soustavě „daně reální“), daň řivnostenská (výdělková), daň rentová (či úroková) a daň mezdní (z výdělku osobního), kteréžto tři poslední řečeno se v rakouském návrhovi novějším (zákon z r. 1896.) spolu s osobní důchodovou („osobní daní příjmovou“, kteráž je subjektní daní) zahrnují názvem „osobních daní přímých“.

3. Daně výnosové týkají se pouze pravidelných výnosů, nikoliv tedy příležitostných (jež spadají v sobor daní obchodových). Výnosy zdanitelné rjišťují se objektivně, tj. bez vztahu a zřetele k individuálním účinkům, jež subjekt je beroucí na výši vý-

nosu skutečně vykonává, a na ty jeho zvláštní poměry, které výnos skutečně zvětšují nebo zmenšují. (jako na příkladužení). V tom jest potud výhoda, pokud lze takto i osoby v xemi rezidenci, které však prameny výnosu zde mají, snadno potrobiti dani, avšak těž kávanýj nedostatek, neboť každá hospodářská činnost podstatně jest podmíněna osobními vlivy a poměry hospodářského subjektu.

Než přes to značilo zřízení výnosových daní, jež provedeno bylo ve státech evropských koncem 18. a počátkem 19. století, značný pokrok proti dřívějším methodám, jež spočívaly namnoze na objektivních znacích výnosu neb hodnoty ještě hrubších, což již z části bylo odůvodněno jednak většimi stejnaměrnostmi poměrů jednak i tím, že dříve převládající ráz naturalnohospodářský něco lepšího ani nepřipouštěl. Lidé v prostších poměrech dosud nedovedou ani vyčísliti v peněžních výrazech výnos svého hospodářství nebo svůj důchod.

4. Práklady pro vymezení daně z výnosu bývají tudíž dosud více méně záblonovitými (srov. třídy živnostenské, třídy při domovních daních at.d.). Výnos

sloužící na předmět daně odchyľuje se tedy více méně značně od skutečného konkrétního a stává se takto i daň velmi nestejnomyernou, následkem čehož i neprávnou, jisto by se každým zvýšením dotčení nezbyt-
né nestejnomyernosti staly ještě citelnějšími.

Provojem hospodářským nestejnomyernosti vzpome-
nuté ostřeji vystupují. Čím totiž jednodušší jsou pomě-
ry, tím stejnoměrnější, zablouvitější výrobní techni-
ka, čím vyšší vývoj, tím mnohotvárnější technika,
tím větší váha individuality hospodářského subjektu
pro vývoj jeho hospodářské činnosti (rolník, řemeslník,
obchodník jindy a nyní.).

5. Protože nestihá daň z výnosu skutečné vý-
nosy, nedá se při ní učiti sazeb progressivních, poně-
vadž by nestejnomyernosti ad 4. dotčení ještě se stupňo-
valy.

6. U některých kategorií daní výnosových na-
stává zvláště snadno přесunuti v podobě tzv. amorti-
sazeb daní. To zejména u tzv. reálných daní, pak
při daní rentové vybírané z kuponů dlužních úpisů
nevyhovéditelných. Levší li se daň, tedy se zmenší
hodnota udatelného zdroje výnosového, jisto by část

její byla státem skonfiskována. Naproti tomuto umenšení hodnoty zvýšenou daní stojí při snížení daně vzrost hodnoty a ceny, který případně zvláště tomu vlastníku, jenž na dřívější vyšší daně dotčeného zdroje výnosového nabyt, jako pouhý dar nebo výhra.

Právě proto nelze při daních z výnosu déle trvajících snad odčinití někdejší nepřiměřené napětí jich (daně domovní a gruntovní u nás!) náhlými podstatnými slevami, ježto nyníjší vlastníci bez pochyby nabyli příslušných předmětů již v ceně o tolik snížené. Stabilita sazeb jeť tedy požadavek plynoucí z povahy daně z výnosu, ale zároveň jen zase dohled její finančně technické nedokonalosti.

7. K tomu připadá nasmáz ještě další. Nedažit se všechny druhy výnosu stejně určitě poznati. Tak na př. služby veřejných úředníků, úroky státního dluhu atd. jsou úředně přesně známé veličiny; výnos pronajatého domu, výnos pozemku zjistí se mnohem dokonaleji nežli výnos nějakého průmyslového neb obchodního závodu. Více ale, kde snadnost zjištění schází, nebude namnoze nic jiného než spokojiti se vyčtením určitých tříd zahrnujících

vždy předměty s přibližně stejnou výnosností; každý jednotlivý předmět zařadí se odhadem na základě jistých objektivních známek do třídy některé —, vceň se do ní (einschätzen; slov. odani gruntovní, třídní dani domovní a dani řívnostenské). Těto se rozmanité druhy výnosů nezjistují stejně snadno a bezpečně, tedy ani náležitěho poměrného z nich stírání daněmi se nedosahuje a praktický výsledek bývá zcela nepoměrné přetížení výnosů takových, které jsouce zjevné, jsou i snáze zjištělné, jako jsou zejména výnosy z pozemků a domů pronajatých (Rakousko!).

Daň pozemková.

§ 2. Rozhled všeobecný.

Daň pozemková jest výnosová daň, jejíž předmětem jest výnos pozemků buď skutečný nebo pouze možný, vždy však toliko objektivně zjištěný. K bližšímu vysvětlení tohoto výměru sluší dodat.

1. Páť daně pozemkové jako daně výnosové ni